

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 27. martā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits, kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzējas [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 44/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 389. panta ceturto daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajiem trim teikumiem un 105. panta pirmajiem trim teikumiem, kā arī spēkā neesošu attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju no [datums].

2. Apstrīdētā norma nosaka: “No dienas, kad procesa virzītājs nodevis rajona (pilsētas) tiesas kancelejā lēmumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu uzsākšanu un tam pievienotos materiālus, līdz dienai, kad tiesas nolēmums par noziedzīgi iegūtu mantu stāties spēkā, tiek apturēts tiesību ierobežojumu termiņš attiecībā uz mantu, par kuru uzsākts process kā par noziedzīgi iegūtu mantu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;

- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš sniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam (ieteikums Nr. 84/2024). Pēc šā pieteikuma ar Satversmes tiesas 1. kolēģijas 2024. gada 26. jūlija lēmumu tika atteikts ierosināt lietu, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, jo pieteikumā nebija sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas neatbilstību pieteikumā norādītajām augstāka juridiska spēka tiesību normām.

Izskatāmajā pieteikumā ir mainījies faktisko apstākļu izklāsts, jo pieteikums iesniegts saistībā ar citu kriminālprocesu. Pieteikumā arī precizēts prasījums, proti, pieteikuma iesniedzēja lūdz izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību arī Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta trešajam teikumam un 105. panta otrajam teikumam.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības un kolēģijai no jauna jāpārbauda tā atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Latvijas Republikas Satversmei. Pieteikumā apstrīdēta Kriminālprocesa likuma normas satversmība. Līdz ar to prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt Latvijas Republikas Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Procesa virzītājs [datums] pieņēma lēmumu uzlikt arestu pieteikuma iesniedzējas mantai, bet [datums] lēmumu par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu uzsākšanu un materiālu par noziedzīgi iegūtu mantu nodošanu izlemšanai tiesai.

Ar [datums] lēmumu nolemts apturēt tiesvedību procesā par noziedzīgi iegūtu mantu līdz brīdim, kad stāsies spēkā Satversmes tiesas nolēmums lietā Nr. 2022-32-01 “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam”.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētā norma paredz apturēt tiesību ierobežojumu termiņu attiecībā uz mantu, par kuru uzsākts process kā par noziedzīgi iegūtu mantu, līdz brīdim, kad stājas spēkā tiesas lēmums par mantas izcelsmi. Rezultātā pieteikuma iesniedzējas tiesības rīkoties ar savu mantu tiek ierobežotas uz nenoteiktu laiku, un kriminālprocesā radies jautājums par mantu netiek savlaicīgi atrisināts. Turklāt apstrīdētā norma paredz no pamata kriminālprocesa atšķirīgu regulējumu, pārkāpj nevainīguma prezumpcijas principu, kā arī aizskar tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka tādējādi apstrīdētā norma aizskar tās Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajā teikumā, 92. panta pirmajos trīs teikumos un 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās pamattiesības.

Līdz ar to pieteikuma iesniedzēja ir pamatojusi savu pamattiesību aizskārumu.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Nemot vērā to, ka Kriminālprocesa likums neparedz personai tiesības apstrīdēt tiesību ierobežojuma termiņa apturēšanu, pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums nosaka: “Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Pieteikuma iesniedzējas tiesiskajā situācijā par tās pamattiesību aizskāruma rašanās brīdi ir uzskatāms [datums], kad Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija apturēja tiesvedību procesā par noziedzīgi iegūtu mantu līdz brīdim, kad stāsies spēkā Satversmes tiesas nolēmums lietā Nr. 2022-32-01. Pieteikums tiesā

iesniegts 2025. gada 28. februārī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts nosaka pienākumu pieteikumā norādīt juridisko pamatojumu. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdēto normu neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam.

Lai vērtētu tiesību normu atbilstību tiesiskās vienlīdzības principam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos vai atšķirīgos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu attieksmi pret atšķirīgos apstākļos esošām personām vai arī atšķirīgu attieksmi pret salīdzināmos apstākļos esošām personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (sk. *Satversmes tiesas 2023. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2022-33-01 17. punktu*).

Pieteikumā citēta Satversmes tiesas judikatūra par tiesiskās vienlīdzības principu un vispārīgi norādīts, ka apstrīdētā norma paredz atšķirīgu, pieteikuma iesniedzējai nelabvēlīgāku regulējumu, salīdzinot ar pamata kriminālprocesu. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka mantiskie jautājumi var tikt risināti gan procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, gan pamata kriminālprocesā. Tomēr, ievērojot šo procesu atšķirīgo būtību un mērķi, abi procesi nav salīdzināmi (sal. *Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu*). Ņemot vērā šo Satversmes tiesas judikatūru, pieteikumā nav juridiski pamatots, kuras personas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos vai atšķirīgos apstākļos un vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām. Tāpat nav pamatots, ka šāda attieksme nav noteikta ar normatīvajos

aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu vai tai nav objektīvs un saprātīgs pamats.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.2. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka procesam par noziedzīgi iegūtu mantu raksturīgs tas, ka šajā procesā netiek noskaidrota personas vaina, bet gan lemts par mantas izcelsmi vai saistību ar noziedzīgu nodarījumu. Šo procesu, kas doktrīnā pazīstams kā “process par lietu”, raksturo īpaši noteikumi, kas vērsti uz ātru un efektīvu tā mērķa sasniegšanu (sal. *Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 16.2. punktu, 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu, 2025. gada 19. februāra sprieduma lietā Nr. 2022-01-01 19. punktu*).

Pieteikumā citēta Satversmes tiesas judikatūra un vispārīgi norādīts, ka apstrīdētā norma rada netaisnīgu un neobjektīvu procesu, kas neatbilst tiesībām uz taisnīgu tiesu. Taču pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmais teikums liegto likumdevējam noteikt tiesību ierobežojumu termiņa apturēšanu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka tiesvedības apturēšana procesā par noziedzīgi iegūtu mantu rada situāciju, kurā kriminālprocesā radušais mantiskais jautājums netiek savlaicīgi atrisināts. Ņemot vērā konkrētās lietas faktiskos apstākļus un tiesvedības apturēšanas mērķi, secināms, ka pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums šim apgalvojumam.

Pieteikuma iesniedzēja apgalvo, ka Kriminālprocesa likuma 478. panta pirmās daļas piemērošana bijusi nepareiza, kā rezultātā tiesvedība procesā par noziedzīgi iegūtu mantu apturēta kļūdaini. Taču šādi apsvērumi nav uzskatāmi par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē, jo tiesību normu piemērošanas tiesiskuma kontrole neietilpst Satversmes tiesas kompetencē.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.3. Pieteikumā lūgts vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietvertajam nevainīguma prezumpcijas principam.

Pieteikumā citēta Satversmes tiesas judikatūra un tiesību doktrīna par nevainīguma prezumpcijas principu. Taču pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, kā apstrīdētā norma ir pārkāpusi kādu no nevainīguma prezumpcijas principa elementiem. Turklāt Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nevainīguma prezumpcija kā kriminālprocesuāla garantija jāievēro pamata kriminālprocesā attiecībā uz personām, kurām ir aizdomās turētā, apsūdzētā vai līdzīgs statuss, kas dod tiesības uz aizstāvību. Procesā par noziedzīgi iegūtu mantu nevainīguma prezumpcija neattiecas uz personām, kas saistītas ar mantu, jo šajā procesā tiek lemts vienīgi par mantas noziedzīgo izcelsmi civiltiesiskā aspektā (sal. *Satversmes tiesas 2025. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2022-32-01 15. punkts*).

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.4. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 92. panta trešajam teikumam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Latvijas Republikas Satversmes 92. panta trešais teikums ietver vispārēju taisnīgas tiesas garantiju – ja kādas personas tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses ir pārkāptas, tad personai ir tiesības saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu (sk. *Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 6. un 7. punktu*).

Pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums, kādā veidā apstrīdētā norma liedz personai saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.5. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

Pieteikumā norādīts, ka pieteikuma iesniedzējai uz nenoteiktu laiku ir liegtas tiesības rīkoties ar savu mantu, un apgalvots, ka apstrīdētās normas pamattiesību ierobežojumam trūkst leģitīma mērķa un tas nav samērīgs. Tomēr

šāds vispārīgs apgalvojums nevar tikt uzskatīts par juridisku pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Pieteikuma iesniedzēja vairākkārt norāda, ka tiesvedības apturēšana rada situāciju, kurā tai uz nenoteiktu laiku ir liegts rīkoties ar savu mantu. Tomēr tiesvedība procesā par noziedzīgi iegūtu mantu ir apturēta līdz brīdim, kad stāsies spēkā Satversmes tiesas nolēmums lietā Nr. 2022-32-01, un šā nolēmuma pieņemšanas termiņi ir skaidri noteikti Satversmes tiesas likumā. Ņemot vērā minēto, pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi savu apgalvojumu. Satversmes tiesa 2025. gada 14. martā jau ir pieņēmusi nolēmumu minētajā lietā.

Pieteikumā arī nav sniegti juridiski argumenti, kas pamato, vai pieteikuma iesniedzējai radītais pamattiesību ierobežojums noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, kā arī nav paskaidrots, kāpēc šādam ierobežojumam trūkst leģitīma mērķa un kāpēc tas nav samērīgs. Pieteikumā minēti divi alternatīvi līdzekļi pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai. Viens no piedāvātajiem līdzekļiem, pieteikuma iesniedzējas ieskatā, ir apstrīdētās normas piemērošana, ievērojot Kriminālprocesa likumā paredzētos procesuālos termiņus. Tomēr Satversmes tiesas judikatūrā ir atzīts, ka saudzējošāks līdzeklis nav jebkurš cits, bet gan tikai tāds, kas nodrošina leģitīmā mērķa sasniegšanu vismaz tādā pašā kvalitātē (sk. *Satversmes tiesas 2024. gada 15. februāra sprieduma lietā Nr. 2023-04-0106 20. punktu*). Pieteikumā nav pamatots, ka piedāvātais līdzeklis ļautu sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē. Proti, nav izklāstīts, kā regulējums, kas paredz aresta atcelšanu mantai pirms tiesas lēmuma par tās noziedzīgo izcelsmi stāšanās spēkā, nodrošinātu procesa par noziedzīgi iegūtu mantu mērķa sasniegšanu.

Pieteikumā norādīts, ka leģitīmā mērķa sasniegšanai saudzīgāks risinājums būtu Kriminālprocesa likuma 630. panta otrās daļas papildināšana ar noteikumu, ka tiesa, pieņemot lēmumu par procesa izbeigšanu attiecībā uz noziedzīgi iegūtu mantu, atceļ tiesību ierobežojumu termiņu attiecībā uz mantu, par kuru uzsākts process kā par noziedzīgi iegūtu mantu. Tomēr pieteikumā trūkst pamatojuma tam, ka šāds līdzeklis spētu sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē.

Līdz ar to arī pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 44/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa